

Logaške NOVICE

Ocena in delovanje kmetijske zemljiške skupnosti Logatec in kmetijske pospeševalne službe

Za nadaljnji razvoj kmetijstva v občini Logatec so značilni naslednji trendi:

- deorganizacija, poklicno prestrukturiranje kmečkega prebivalstva in prehod na sistem mešanih kmetij,
- zmanjšanje kmetijskih površin in sprememba sestvene strukture v korist živinoreje,
- kvalitetne spremembe v strukturi živalske črede in večja usmeritev v tržnost govedoreje,
- močna investicijska izgradnja gospodarskih objektov, velika opremljenost s pogonskimi stroji in delovnimi priključki,
- razvoj strojnih skupnosti in utrjevanje združne organiziranosti,
- izgradnja združne infrastrukture.

Odločujoči vpliv na razvoj podeželja je imel predvsem razvoj lesne, tekstilne in papirne industrije pa tudi bližina glavnega mesta z razpoložljivimi prostimi delovnimi mesti. Medtem ko je bilo še pred desetimi leti 20 % kmečkega prebivalstva, ga je danes po statističnih podatkih le še 10 %.

Drugi vzrok za zaposlovanje za delo sposobnih kmečkih družinskih članov je bil pogojen z intenzivnim urejanjem mehanizacije, s poenostavitvijo in specializacijo proizvodnje, uvajanjem modernih hlevov s sodobno opremo in opuščanjem pridelovanja poljščin, za katerih gojenje ni sodobnih pripomočkov.

V obdobju 1970-1980 se je število kmetij zmanjšalo za 30 %, kar pomeni, da se je v tem času zaposlil vsak tretji gospodar. Vendar pa vzporedno s tem že lahko ugotavljamo, da po letu 1980 delo v tovarnah opušča vse več mladih, ki ostajajo na kmetijah. To pomeni, da postaja kmečko delo vse bolj cenjeno in pomemben vir dohodka.

Temeljni problem kmetijstva v naši občini pa je prav gotovo nasledstvo na določenih kmetijah. Takih kmetij, ki bodo v bližnji prihodnosti brez lastnikov, ni malo. Tabela prikazuje število kmetij, na katerih ni naslednikov:

KRAJEVNA SKUPNOST			
NAKLO	TABOR	HOTEDRŠICA	
5	11	21	
TRATE	LAZE	VRH	ROVTE
3	3	3	13

Skupaj vseh kmetij: 59

Na teh kmetijah gospodarijo ostareli kmetje. Po njihovi smrti bodo nekatere prevzeli sorodniki, nekatere pa bodo usahnile kot samostojne gospodarske enote, zemljišča pa bodo prešla v gospodarjenje sosedom.

Prehod čistih kmetij v sistem mešanih kmetij v naši občini ni povzročil negativnih posledic. Fizičnega zapuščanja vasi ni in le-te ostajajo gospodarsko aktivne, kar velja tako za nižinsko kot višinsko področje.

Vasi, sestavljene iz čistih kmetij, mešanih kmetij in delavskih družin, pomenijo z družbenoekonomskih in socialnih vidikov zdravo poselitev in integracijo kmetov v samoupravno družbo preko krajevnih skupnosti in kmetijskih organizacij.

Območje občine Logatec obsega 17 282 ha površin, od tega 4065 ha kmetijskih površin, 12 348 ha gozdov, 543 ha zemljišč v zaraščanju in 326 ha urbanih površin (nerodovitno). Zmanjševanje obsega kmetijskih površin je prisotno v dveh trendih: v nižinskem predelu zaradi urbani-

SKUPAJ

AKTIVNO PREBIVALSTVO

Število	% od skupnega prebivalstva	Število	% od skupnega akt. prebiv.	% skup. kmeč. preb.	vzdrževan
817	10	512	13	63	305

GOSPODINJSTVA, KI IMAJO KMEČKO GOSPODARSTVO, PO SKUPNI UPORABLJANI POVRŠINI ZEMLJIŠČA TER ŠTEVILU IN STAROSTI ČLANOV - KMETOV

Z ENIM KMETOM

Z DVEMA KMETOMA

S TREMI KMETI

S ŠTIRIMI IN VEČ KMETI

	Skupaj	Brez kmetov	Skupaj	Starim do 60 let	Starim 60 in več let	Skupaj	Starima do 60 let	Z enim kmetom starim 60 in več in enim do 60 let	Starima 60 in več let	Skupaj	Starimi do 60 let	Z enim kmetom starim 60 in več in dvema do 60 let	Z dvema kmetoma starima 60 in več in enim do 60 let	Starimi 60 in več let	Skupaj	Od tega vsi stari 60 in več let
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
LOGATEC																
SKUPAJ	916	576	219	162	58	98	71	19	8	19	4	8	7	-	4	-
BREZ ZEMLJE	8	2	4	3	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
DO 0,10 HA	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0,11 - 0,50 HA	114	110	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0,51 - 1,00 HA	83	81	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,01 - 2,00 HA	79	72	-	3	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-
2,01 - 3,00 HA	60	49	3	6	2	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
3,01 - 4,00 HA	57	43	14	9	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4,01 - 5,00 HA	34	23	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5,01 - 6,00 HA	42	31	10	8	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
6,01 - 8,00 HA	65	45	19	11	8	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
8,01 - 10,00 HA	48	28	16	12	4	3	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-
10,01 - 15,00 HA	93	37	47	34	13	7	4	2	1	2	-	1	1	-	-	-
15,01 - 20,00 HA	55	12	19	12	7	23	17	4	2	1	-	-	1	-	-	-
NAD 20,00 HA	174	39	60	53	7	58	48	8	2	13	3	5	5	-	4	-

zacije in z njo povezane infrastrukture, v ostalih predelih pa zaradi opuščanja aktivne rabe površin, na katerih ni možna strojna obdelava.

Po podatkih Geodetskega zavoda Ljubljana imamo v občini Logatec:

- dobrih njiv 267 ha,
- slabih njiv 330 ha,
- njiv in travnikov (alternacija) 1568 ha,
- mokrih travnikov 157 ha,
- travnikov na strmini 1612 ha.

Strukture spremembe kmetijskih zemljišč so potekale v smeri iz intenzivne obdelave v manj zahtevno travniško obdelavo, kar je posledica preusmerjanja kmetij iz živinorejsko-poljedelske proizvodnje v čisto živinorejsko proizvodnjo. Zaskrblijujoča je predvsem struktura kmečkih gospodarstev. Razdrobljenost posestev je značilna predvsem za nižinski del, medtem ko so kmetije v Rovtah, na Vrhu in Tratah arondirane. Za primer naj navedemo povprečno velikost parcel na Hotenjskem polju, ki znaša 0,30 ha.

Povprečna velikost kmetij znaša brez gozdov 7,22 ha in na kmetijo odpade 0,81 ha dobrih in slabih njiv, 3,19 ha njiv in travnikov, 2,98 ha travnikov na strmini in 0,24 ha neplodnih zemljišč. Ker imamo kar 41 % kmetijskih površin na strmih legah z večjim nagibom kot 25 %, je razumljiva podreditev poljedelstva v korist krmskih kultur. 90 % vseh površin je namenjenih za prehrano živali in le 10 % za neposredno človeško prehrano. Število goveje živine se je kljub zaposlovanju prebivalcev povečalo, sočasno pa se je bistveno spremenila notranja struktura živalske črede. Zaradi mehanizacije se je zmanjšalo število konj in volov.

Stanje v živinoreji prikazuje tabela:

leto	1971	1979	1981
– število gosp. z govejo živino:	582	540	482
– glav goveda:	2556	3168	3424
od tega:			
– volov	344	88	–
– konj	328	208	207

V goveji čredi se je povečal stalež molzne živine, kar je posledica zavestnega usmerjanja kmetij in organiziranega odkupa mleka.

Veliko nazadovanje prašičereje je posledica spremenjenih delovnih razmer na kmetijah in urejenega odkupa mleka.

Obremenitev kmetijske zemlje na območju obeh zadrug je slaba. Na eno odraslo govedo odpade skoraj 2 ha kmetijske zemlje. Na področju občine prevladuje rjava pasma govedi, ki odgovarja kombinirani reji (mleko, meso), pa tudi sedanjim krmskim razmeram. Povprečna mlečnost krav zajetih v A kontroli znaša 3300 litrov na kravo.

V preteklem obdobju so bili storjeni obsežni premiki v mehanizaciji spravila in konserviranja krme ter pri preurejanju in novogradnji:

opremljanje z mehanizacijo dobilo takšen obseg, da se poraja vprašanje racionalnosti obremenjevanja kmetij s tolikšnimi pogonskimi stroji in priključki. Strojne skupnosti, v občini jih je 9, delujejo od leta 1979 in jih sestavljajo predvsem stroji za pridelovanje in spravilo silažne koruze, razvažanje gnojek, zaščito rastlin, zatiranje plevelov in sejanje ter spravilo žit.

Strojne skupnosti ne pomenijo samo ekonomske in tehnične prednosti, ampak tudi napredek v medsebojnem tehnološkem in organizacijskem povezovanju kmetov. Leta 1982 je bila ustanovljena tudi prva pašna skupnost.

Da bi približali zadržno samoupravo podeželju in omogočili vključitev kmetovalcev v uresničevanje razvojnih programov, so bile ustanovljene osnovne zadržne enote (Laze, Gor. Logatec, Dol. Logatec, Hotedršica, Medvedje brdo, Trate), kjer sta organizirana odkup kmetijskih pridelkov in prodaja reprodukcijskega materiala. V okviru zadržnih enot delujejo posamezni odbori, ki pa še niso tako zaživel, da bi bili dejanski nosilci in organizatorji kmetijske proizvodnje za svoje območje. Sedanje notranje zadržne organiziranosti v obeh zadrugah ni potrebno spreminjati, pač pa le utrjevati.

V preteklem obdobju sta zadrugi opravili pomembno vlogo z uvedbo stalnih prevzemnih prog za mleko, kar je bil pogoj, da so se nakazane usmeritve živinoreje v tržno prirejo mleka in mesa lahko uresničile.

Pospeševanje in usmerjanje kmetijske proizvodnje je v občini zaupano pospeševalni službi, ki sicer deluje v okviru zadrug, financira pa se iz intervencijskega sklada za pospeševanje kme-

tijstva. Zemljiško in prostorsko dejavnost vrši kmetijska zemljiška skupnost.

KMETIJSKA ZEMLJIŠKA SKUPNOST LOGATEC I. Organiziranost in financiranje

KZS Logatec je bila ustanovljena pred deseti leti na podlagi zakona o kmetijskih zemljiščih in družbenega dogovora o ustanovitvi in financiranju KZS na območju občine Logatec. Prva leta je skupnost delovala samostojno, od leta 1979 skupaj s skladom za pospeševanje kmetijstva, zadnji dve leti pa v okviru skupnih strokovnih služb SIS. V 10 letih je torej trikrat spreminjala organiziranost. Več let ji tudi niso bili zagotovljeni primerni prostori za delovanje. Delavci lahko šele zadnje leto uresničujejo svoje pravice in obveznosti v delovni skupnosti in so vključeni v

operacij in drugih posegov, ki so skupnega pomena za vso Slovenijo in

– dajanje organizacijske, strokovne, tehnične in druge pomoči kmetijskim zemljiškim skupnostim.

Iz navedenega torej vidimo, da so KZS šele zadnjih nekaj let dani ustrezni pogoji za delo. Pri svojem delu se KZS povezuje z ustanoviteljicami, predvsem s strokovno službo obeh zadrug in GG ter s kmetijsko inšpekcijsko službo. Sodelovanje je dobro, v izvajanje konkretnih nalog pa bi bilo potrebno bolj vključiti referenta za kmetijstvo, ki dela v okviru komiteja za družbenoekonomski razvoj in družbeno planiranje.

Najvišji samoupravni organ skupnosti je skupščina, njen izvršilni organ pa je izvršni odbor. Obstajata tudi odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in odbor za samoupravni nadzor, katerih delo je oživel predvsem zadnje leto in smo z delovanjem obeh zadovoljni.

Vsaka od ustanoviteljic ima v skupščini eno ali več delegatskih mest. Pri določanju članov izvršnega odbora se upošteva kriterij pokritosti vseh KS in delovnih organizacij s področja kmetijstva, kmetje pa soodločajo v kmetijskih zadrugah in krajevnih skupnostih.

KZS izvaja naloge na podlagi srednjeročnih in letnih planov, ki jih sprejema skupščina skupnosti in potrjuje občinska skupščina.

Glavni vir dohodkov KZS so odškodnine zaradi spremembe namembnosti kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki se zaračunavajo v okvirih, določenih z zakonom, in s sprejetim dogovorom o skupnih osnovah in merilih za določanje odškodnin.

Na podlagi tega vira se je letno zbralo 600 ti-soč din, vendar se je število splošnih odškodnin v lanskem letu zelo znižalo. To je posledica sprejetega intervencijskega zakona o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti. Odškodnine se v celoti zbirajo na žiro računu KZS, vendar pa le-ta odvaja 15 din od m² vplačanih odškodnin Zvezi vodnih skupnosti Slovenije, 2,50 din za združevanje sredstev za agromelioracije in 2 % za delovanje Zveze KZS Slovenije. Tako KZS ostane le polovica odškodnin od spremembe namembnosti. Drugi vir sredstev so odškodnine v višini 5 % prodajne cene za kubični meter izkopanih rudnin (100 ti-soč na leto).

Poraba sredstev je določena z zakonom, in sicer za:

- nakup zemljišč,
- melioracije in
- redno delovanje skupnosti.

KZS torej nima vira, ki bi ji zagotavljal dovolj sredstev za izvrševanje nalog, v bližnji prihodnosti pa teh sredstev ne bo dovolj niti za redno delovanje. Vir sredstev od spremembe namembnosti pa je tudi povsem nelogičen (varovanje kmetijskih zemljišč). Zato je v pripravi samoupravni sporazum o financiranju KZS po določbah zakona o kmetijskih zemljiščih. Na podlagi tega naj bi se zbrala sredstva za redno delovanje skupnosti, načrte in projekte za ureditev zemljišč in nakup zemljišč. Sredstva za izvajanje agromelioracij, hidromelioracij in za urejanje skupnih pašnikov naj bi zagotavljala Zveza KZS Slovenije.

II. Naloge skupnosti

Pristojnosti in naloge KZS so opredeljene v treh zakonih:

o kmetijskih zemljiščih, o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev – kmetij in o preživninskem varstvu kmetov.

A. Z intenzifikacijo kmetijske proizvodnje je KZS Logatec pričela v letu 1981 na pobudo Zveze KZS Slovenije in je ta postala njena stalna naloga. Delo je koordinirano s kmetijsko inšpekcijsko službo in odborom za izvajanje setvenega plana v občini, katerega člani so predstavniki obeh zadrug.

OBMOCJE-ZADRUGA

	ŽIRI	LOGATEC	SKUPAJ
traktorji	125	198	323
novi hlevi	38	33	71
preurejeni hlevi	40	66	106
silosi	56	33	89
prev. naprave	66	60	126
molzni stroji	57	49	106
čredniški paš.	29	12	41

Pomembno vlogo pri tem odigra hranilna kreditna služba pri KZ in sredstva LB od leta 1970 dalje.

Z modernizacijo dela se je povečala produktivnost dela, izboljšali so se pogoji dela, dvignila se je produktivnost. Vendar ugotavljamo, da je

sindikat. Od leta 1979 se KZS Logatec povezuje v Zvezo kmetijskih zemljiških skupnosti Slovenije, ki ima naslednje naloge:

– reševanje in usklajevanje tistih nalog KZS na področju izboljševanja in združevanja zemljišč, prostorskega planiranja, prostorsko ureditvenih

V evidentiranje slabo obdelanih oz. neobdelanih kmetijskih zemljišč smo se vključili preko KS in članov izvršnega odbora KZS na podlagi akcijskega programa, ki ga je sprejela komisija za razgovore z lastniki, ki zemljišča slabo obdelujejo. V zvezi s tem smo v zadnjih treh letih opravili 16 razgovorov in predlagali ustrezne ukrepe. Rezultati akcije so dobri, le en lastnik se na naša vabila ne odzove.

Zakon predpisuje začasen odvzem zemljišč tistim, ki zemlje ne obdelujejo. Ker pa ugotavljamo, da je glavni vzrok za slabo obdelana zemljišča ostarelost nekaterih kmetov, teh sankcij ne izvajamo ampak interveniramo, da se zemljišča z dolgoročnimi pogodbami dajo v zakup. Na kmetiji Cigale, (Medvedje brdo) so v preteklem letu pri spravilu krme pomagali člani Aktiva mladih zadržnikov KZ Logatec, kar pa seveda ni dolgoročna rešitev in apeliramo na vse pristojne v občini, da bi se ta in podobni problemi reševali načrtno in skupno.

Glede splošne ocene obdelanosti pa lahko rečemo, da so intenzivno obdelana zemljišča usmerjenih kmetij. Posamezne kmetije nimajo slabo obdelanih vseh zemljišč, ampak gre za nekatera zemljišča, ki so teže dostopna ali manj primerna za strojno obdelavo. Primerna pa so tudi za pašo drobnice ali pašo nasploh. Pospeševalna služba KZ je tudi na tem področju dosegla prve rezultate, obseg pašnih skupnosti pa bomo povečali že letos.

V občini Logatec je 460 ha družbenih zemljišč, vendar je večji le kompleks 80 ha, na katerem ima organizirano proizvodnjo BF v Ljubljani, VTOZD za živinorejo kot poskusni obrat. Vsa ostala družbena zemljišča so razdrobljena in jih dajeta v zakup kmetijski zadrugi ali KZS.

Kmetijski zemljiški sklad, formiran pri KZS Logatec leta 1979, obsega 56 ha zemljišč. Ta zemljišča so na podlagi 145. člena ZKZ, prenesla v sklad: SO Logatec, KS Tabor, GG Ljubljana, pa tudi KZ Logatec, ki pa je z zamenjavo vodilnih delavcev svojo politiko do kmetijskih zemljišč spremenila. Poteka namreč dogovarjanje da se vsa zemljišča, na katerih je možno organizirati družbeno organizirano proizvodnjo, prenesejo nazaj na KZ. Cilj tega pa je tudi, da bi vsi zakupniki družbenih zemljišč izpolnjevali proizvodne pogodbe. KZS pri dajanju zemljišč v zakup lahko zahteva le obdelanost, ne more pa zakupnika vezati na oddajo živine, mleka in ostalih pridelkov.

KZS ima sklenjenih 35 zakupnih pogodb. Obseg zemljišč v skladu se letno poveča zaradi nakupa kmetijskih zemljišč za 1 ha. KZS ima namreč glede prometa s kmetijskimi zemljišči jasne opredelitve, zapisane v srednjeročnem programu skupnosti. To pomeni predvsem dosledno spremljanje prometa in uveljavljanje predkupne pravice. Od leta 1979 je KZS Logatec v 16 primerih uveljavljala predkupno pravico in odkupila 5,5 ha kmetijskih zemljišč. Ta številka je tudi realna glede možnosti nakupa zemljišč. KZS se lahko na podlagi 24. člena ZKZ vključi v promet šele za zakupnikom kmetijskega zemljišča, kmetijsko organizacijo in kmetom, kar pomeni, da je po prioriteti šele na petem mestu. Zahteva, da KZS odkupi vsa v promet ponujena zemljišča, je torej neutemeljena, tako glede zakonskih določil, kot tudi finančnih možnosti. Povprečna cena kmetijskih zemljišč je bila v preteklem letu za njive 50 din, travnike 30 din in za pašnike 15 din, kar pa je v primerjavi s sosednjimi občinami nizko. V promet bi se morali bolj vključevati kmetijski zadrugi, pa tudi GG, in tako povečevati obseg zemljišč v družbeni lastnini, seveda glede na finančne možnosti navedenih OZD.

Kot smo že uvodoma navedli, je v občini 543 ha zemljišč v zaraščanju, kar je posledica opuščanja aktivne rabe kmetijskih zemljišč zaradi uporabe sodobne kmetijske mehanizacije. Problemov z zaraščanjem je manj na tistih zemljiščih, kjer je že uveden pašno-košni sistem izkoriščanja travne ruše. K razreševanju tega proble-

ma smo pristopili načrtno. Meje med gozdom in kmetijskimi zemljišči so določene. Ustanovljena je prva pašna skupnost, v letu 1984 pa se pripravljamo za formiranje pašne skupnosti na Kalcah in Režišah. Projekt agromelioracij za KS Vrh in KS Rovte je že narejen. Predračunska vrednost teh del znaša 50 mil. din. Sredstva bodo zagotovljena pri Zvezi KZS Slovenije, in sicer v višini 80 % nepovratnih sredstev od povprečne limitirane investicijske vrednosti 65.000 din/ha. Izpolnjeni pa morajo biti seveda pogoji iz natečaja za dodelitev sredstev za agromelioracije zunaj hidromelioracijskih območij in ureditev pašnikov v hribovitih območjih v SR Sloveniji.

Dosedanje delo na področju izboljševanja kmetijskih zemljišč je že dalo določene rezultate. Izvajajo se male melioracije, ki jih opravljajo kmetje sami ob sofinanciranju KZS (70 % stroškov). Zaradi zmanjšane dotoka sredstev bo udeležba KZS pri sofinanciranju v letu 1984 50 %. Sofinanciranje je vezano na proizvodne pogodbe, tako da so do sredstev upravičeni izključno kmetje, člani zadruge oz. kooperanti. V okviru KZS deluje komisija, ki strokovno svetuje in ocenjuje izvršena dela. V zadnjih letih je KZS obravnavala in s svojo strokovno službo tudi sodelovala na 37 ha melioracij, ki se nanašajo predvsem na urejanje že obstoječih površin (ravnanje zemljišč, odstranjevanje kamenja in krčenje grmovja).

Ocenjevamo, da je ta način izvajanja agromelioracij pozitiven, vendar pa bo več naporov KZS in pospeševalne službe potrebno usmeriti tako, da bi agromelioracije izvajali na večjih kompleksih in istočasno izvajali druge agrarno ureditvene operacije.

V programu OVS Ljubaljanica-Sava je že vključena regulacija potoka od Gradu do Lokve, na Marekah in v Ložanski dolini ter obnovitev že obstoječih melioracijskih jarkov na Planinskem polju.

Med pomembnejše naloge KZS po zakonu o kmetijskih zemljiščih sodi tudi izdajanje mnenj o statusu kmeta. KZS namreč daje občinskemu upravnemu organu mnenja o tem, ali je občan kmet in ali je delovna organizacija kmetijska organizacija. Kriteriji za pridobitev statusa kmeta so določeni z zakonom, in sicer: osebno delo, ustrezná usposobljenost, doseganje določenega dohodka in lastninska pravica. KZS je od leta 1979 izdala 30 pozitivnih in 11 odklonilnih mnenj. Občinski upravni organ pri izdajanju odločb vedno upošteva tudi mnenje KZS.

B. Dedovanje zaščitene kmetije je urejeno z zakonom o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev - kmetij. S tem zakonom je določen posebni dedni režim, po katerem se preprečuje prehod kmetijskih zemljišč v last tistih, ki zemlje ne obdelujejo, in drobitev določenih kmetij ter omogoča prevzem kmetije pod pogoji, ki dediča preveč ne obremenjujejo. Pri dosedanjem izvajanju dedovanja zaščitene kmetije (odlok je SO Logatec sprejela leta 1977) je bila upoštevana nedeljivost. V primerih, ko dediči zahtevajo nujne deleže v zemlji, daje svoja mnenja KZS o tem, ali je določeno zemljišče kmetijsko neobdelovalno in ni pomembno za kmetijsko proizvodnjo in se nahaja na območju, kjer se lahko po določbah zakona o kmetijskih zemljiščih spremeni namembnost kmetijskih zemljišč.

Vse bolj pa prevladuje ocena, da z zakonom ni dana ustrezna zaščita zaščitene kmetije v pravnih poslih med živimi, saj zakon preprečuje delitev kmetij le v primeru smrti lastnika, ne pa tudi v času njegovega življenja. Večkrat namreč prihaja do nesmotrne drobitve kmetij s prometom med živimi, tako da lahko rečemo, da zakon varuje kmetije za jutri, medtem ko je njena današnja usoda prepuščena iznajdljivosti lastnika.

KZS Logatec bo z ozirom na 3. člen zakona o delovanju opravila revizijo odloka o skladu z določbami navedenega zakona. Osnutek odloka je bil obravnavan na občinski skupščini meseca aprila.

C. S sprejetjem zakona o preživninskem varstvu kmetov leta 1979 je bila dana možnost, da kmetje, ki oddajajo svoja zemljišča družbeni pravni osebi dobe pravico do preživninskega varstva.

Preživnine na podlagi navedenega zakona v občini Logatec ne prejema nihče. Za to se kmetje namreč ne odločajo, tako da se tudi obseg zemljišč v kmetijskem zemljiškem skladu na ta račun ni povečal. Zaradi vse večjega interesa po posestovanju kmetijskih zemljišč tudi v prihodnjih letih ne pričakujemo pogodb o preživnini.

ZAKLJUČKI

1. Zaradi zmanjšanja sredstev odškodnin zaradi spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč je že ogroženo redno delovanje skupnosti. K sklenitvi SaS o sofinanciranju dejavnosti KZS s kmetijskimi in gozdnogospodarskimi organizacijami združenega dela se pristopi čimprej (7. člen 2. odstavek ZKZ).

2. Še bolj je treba usmeriti delo k izvajanju nalog, ki pomenijo zmanjševanje razdrobljenosti parcelne lastniške strukture, kar je temelj povečanja produktivnosti združenih kmetov.

3. KZS, ki je odgovorna za pripravo elementov in strokovnih osnov za razvrstitev kmetijskih zemljišč v prostorskem delu družbenega plana občine, mora ob sedanjem usklajevanju družbenih planov z zakonom o varstvu kmetijskih zemljišč pred spremembo namembnosti zagotoviti, da bodo strokovne osnove čimprej pripravljene v skladu s strokovnimi navodili. V postopku usklajevanja in sprejemanja mora zagotoviti njihovo dosledno uveljavitev.

4. Bolj se bo treba posvetiti skrbi za boljšo obdelavo zemlje. Za vsako območje se določi mera o tem, kdaj je zemlja obdelana. Ustrezna obdelava zemlje mora veliko bolj kot doslej postati skrb kmetijskih organizacij.

5. KZS mora zagotoviti izvedbo melioracij ter usmeriti svoje delo na vzpostavljanje ustrezne proizvodnje in odnosov na melioriranih zemljiščih. Tako bi dosledno izkoristili in uveljavili možnosti za organiziranje produktivnejše in ekonomičnejše kmetijske proizvodnje.

6. Večje mora biti sodelovanje s KZS v regiji.

7. Okrepiti in poenotiti je treba delo že obstoječih strokovnih služb v kmetijskih organizacijah združenega dela, upravnih organih in KZS in se dogovoriti o medsebojni porazdelitvi posameznih strokovnih nalog.

8. KZS mora postati mesto za dejansko samoupravno povezovanje in usklajevanje vseh interesov, ki se pojavljajo pri gospodarjenju s kmetijskimi zemljišči, in pobudnik ter organizator izvajanja nalog kmetijske zemljiške politike.

Investicijski sklad za pospeševanje kmetijstva in proizvodnje hrane – kmetijska pospeševalna služba

Investicijski sklad za pospeševanje kmetijstva je bil v občini Logatec ustanovljen leta 1982. Sredstva, s katerimi razpolaga, se zbirajo s prispevkom občanov od OD in naj bi bila prvenstveno namenjena pospeševanju razvoja sodobne kmetijske proizvodnje, kajti le tako lahko pričakujemo trajne proizvodne rezultate. Na žalost pa sredstva služijo vse bolj le za pokrivanje cenovnih neskladij. V prejšnjih letih so se zbirala na osnovi samoupravnega sporazuma, delila pa preko kmetijske zemljiške skupnosti. Delitev smo prilagodili našim potrebam in kot ugotavljamo, smo dosegli lepe rezultate. Sredstva so se uporabljala za regresiranje min. gnojil, urejanje čredinskih pašnikov, gradnjo hlevov, nakup semenjskih žit, kolektivno zavarovanje živine, za regresiranje krmil ob suši, ko je bil močno zmanjšan pridelek voluminozne krme. Iz teh sredstev pa se financira tudi OD pospeševalke, ki dela na področju KZ Logatec – in sicer 100 %, ter 50 % OD pospeševalke, ki dela na področju Rovt in Vrha v okviru KGZ »Sora« Žiri.

V letu 1982 je bil v okviru republike podpisan dogovor o enotni politiki in ukrepih pri pospeševanju proizvodnje hrane in za tem sprejet tudi odlok. Po tem odloku naši rejci prejemaajo premijo za privez plemenskih telic, povečanje staleža krav, za privez telet za pitanje in regres za mineralna gnojila. Pogoji za uveljavljanje premij in regresa je udeležba občinskega sklada.

Kmetijska pospeševalna služba deluje organizirano od leta 1971 in prav po zaslugi le-te so bili o usmerjanju in pospeševanju kmetijstva storjeni vidni premiki. Tudi v bodoče ima ta služba jasne in konkretne cilje. Zadnjih nekaj let pa se porajajo novi problemi, ki jih prej ni bilo. To so predvsem oskrba z repromaterialom (gnojili, krmili, vitaminskimi mešanicami, pogonskim gorivom in rezervnimi deli), neurejeno je razmerje med cenami repromateriala in tržnimi viški. Poglejmo si dosedanj razvoj kmetijstva, pri katerem je imela odločujočo funkcijo prav pospeševalna služba obeh zadrug:

Zaradi ostrih klimatskih razmer, ki omejujejo pridelovanje vseh poljščin pa tudi zaradi razgibanosti in strmih kmetijskih zemljišč, sodi občina Logatec med 24 slovenskih občin s pretežno hribovskim kmetijstvom.

Živinoreja

Kmetije so v glavnem usmerjene v mlečno-mesno proizvodnjo. Povečalo se je število krav in govejih pitancev, medtem ko upada število konj in volov, ki kot vprežna živina ne služijo več zaradi strojne opremljenosti kmetij. Naj navedemo nekaj najpomembnejših premikov v živinoreji:

- v letu 1973 so kmetje začeli graditi prve silose ter silirati travo in koruzo. V preteklem letu je na področju KZ Logatec siliralo 39 kmetov, na področju KGZ »Sora« Žiri 56 kmetov. S siliranjem je krma hitreje in ceneje pripravljena, predvsem pa je prva košnja dovolj zgodaj pospravljena, mlada trava je veliko bolj kakovostna po hranilni vrednosti, izgube pri siliranju so dosti manjše kot pri sušenju na tleh.

- Pred desetimi leti se je pričel organiziran odkup mleka. Mlečna proga je speljana tako, da ima praktično vsak kmet možnost oddaje mleka. Oddajanje mleka pa pomeni za kmeta redni mesečni dohodek. V prvem letu je bilo na področju KZ Logatec odkupljenih 60.000 l mleka, potem pa se je količina močno dvigala in se približala 800.000 l mleka letno. Zadnja leta nakup ne na-

rašča tako kot smo pričakovali; krivca za to sta predvsem vedno večja prodaja mleka direktno potrošnikom in vse dražja močna krmila za krave molznice.

Z umetnim osemenjevanjem in vodenjem selekcijske službe se je osnovna čreda precej izboljšala, krave so kakovostne (kar se je pokazalo tudi na lanski razstavi v Hotedršici), dosegajo visoko mlečnost. Urejene so že tudi tri zbiralnice za mleko na logaškem področju in tri na rovtarskem. Letos bo začela delovati tudi zbiralnica v Lazah, preko Žibrš in Medvedjega brda ter Vrha pa je proga preobsežna in se bo še naprej pobilalo z vrči.

Tudi odkup klavne živine ni dosegel načrtovanih količin, čeprav se stalež goveje živine ni zmanjšal. Vzrok so neurejene cene, posledica teh pa tako imenovani črni zakoli na domu.

Travnati svet se veliko bolj intenzivno izkorišča kot v preteklosti. Kmetje potrošijo preko 600 ton mineralnih gnojil. Na približno tretjini travnatih površin se opravlja traktorska košnja. Tudi pašno-košni način izkoriščanja travne ruše se je močno razširil. Pod čredinsko pašo je 245 ha, oziroma ima tako pašo uvedeno 41 kmetij. Paša je najcenejši in najlažji način izkoriščanja travne ruše. Seveda pa imajo možnost za čredinsko pašo le zaokrožene kmetije. V Novem svetu obstaja in deluje skupni pašnik (20 ha), na katerem se pasejo ovce in telice.

Poljedelstvo

Njivske kulture gojijo kmetje predvsem za domače potrebe, le pšenico v zadnjih letih tudi za tržne viške zaradi republiških obvez. Prav tako imamo za leto 1984 republiške obveze za pridelovanje krompirja. V naši občini naj bi pridelali 120 ton tržnih viškov krompirja. Občasno so se tržni viški že pojavljali, vendar se je ta prodajal neposredno potrošnikom in zato ni evidentiran.

Z regresiranjem semen žit in koruze smo dosegli, da se v glavnem seje kakovostno sortno seme in ne več le domače. To seveda da večje pridelke.

Kot smo že omenili, se povečuje setev pšenice pa tudi koruze. V lanskem letu so kmetje kupili 15.000 semenske pšenice in jo posejali na 150 ha. Odkupljenih je bilo 37 ton tržnih viškov, tako da smo republiško obvezo presegli. Setev koruze narašča zaradi siliranja. V preteklem letu so kmetje pridelovali koruzo na 36 ha. Zgodnje sorte koruze se sejejo za zrnje.

IZGRADNJA IN PREUREDITEV GOSPODARSKIH OBJEKTOV IN OPREMLJENOST Z MEHANIZACIJO

Intenzivna vlaganja v posodobitev usmerjenih kmetij in v opremljenost so tekla od leta 1970, ko je zažvelo kreditiranje. Takrat je bila podana materialna osnova za investiranje v kmetije. Preko 40 % kmetij je s pomočjo zadruga in v sodelovanju s pospeševalno službo preuredilo hleve, kjer je možna izvedba sodobne tehnologije. Izboljšali so se pogoji dela, dvignila produktivnost, povečale kapacitete, higijenski pogoji. Notranja ureditev hlevov omogoča mehanizacijo del pri krmiljenju in odvažanju gnoja.

Opremljanje z mehanizacijo je zavzelo že takšen obseg, da se pojavljajo pomisleki in dvomi o racionalnosti in smotrnosti opremljanja kmetij s tolikimi pogonskimi stroji in priključki. Traktor in kosilnico ima domala vsak kmet, tudi nakladalnih prikolic in obračalnikov je veliko. Razmere z delovno silo in vprežno živino so take, da kaže

proces opremljanja še nadalje spodbujati, vendar tudi načrtno usmerjati izbor in nabavo pogonskih strojev in priključkov v okviru strojnih skupnosti. Precej strojev imajo kmetje v strojnih skupnostih.

Z intenziviranjem kmetijske proizvodnje in usmerjanjem v blagovno proizvodnjo se je torej začelo pojavljati nešteto strokovnih in tehničnih problemov, ki jih kmet največkrat sam ne more razrešiti. Potrebuje pomoč strokovne pospeševalne službe. Naloge pospeševalne službe so torej obsežne in mnogostranske, delo samo pa često težavno in povezano s številnimi problemi materialne, psihološke in socialne narave.

Specifični karakter pospeševalnega dela pa je v tem, da so uspehi mnogokrat vidni šele v daljšem časovnem obdobju. Odražajo pa se na vseh prej opisanih področjih in v splošni rasti strokovnosti in kulturne ravni kmetov.

Interes kmečkih gospodarjev, da se vključujejo v tokove sodobnega gospodarjenja, je že zdaj tolikšen, da mu sedanja strokovna služba ni več kos. Izvedba vseh zastavljenih programov terja dodatne kadre, katerih naloga bo stalna prisotnost na terenu in strokovna pomoč kmetom.

DELOVNA SKUPINA